

Prilagodba anglizama u govoru na hrvatskim televizijama

UDK: 811.163.42'373.45:811.111
811.163.42'271.1:7.097(497.5)

Izvorni znanstveni rad/Refereed Research Paper

Anita Runjić-Stoilova, Anamarija Pandža, Filozofski fakultet u Splitu

Sažetak

Ovaj rad istražuje u kojoj su mjeri anglizmi prilagođeni u govoru na hrvatskim televizijama te drži li HTV kao javna televizija najviše do očuvanja jezičnog standarda. U radu se pod očuvanjem jezičnog standarda podrazumijeva izbjegavanje anglizama ili njihova fonološka, morfološka, semantička i sintaktička prilagodba zakonitostima hrvatskoga jezika. Praćen je program dvije komercijalne televizije (RTL-a i NOVE TV) te HTV-a kao javne državne televizije. Rezultati pokazuju da se u govoru HTV-a anglizmi najčešće prilagođavaju standardnom hrvatskom izrazu, a da se to najjeđe čini na RTL.

Ključne riječi: *anglizam, hrvatski standardni jezik, hrvatske televizije*

1. Uvod

Svakodnevno svjedočimo ubrzanim jezičnim promjenama. Uzrok tomu mnogi vide u globalizacijskim procesima, unutar kojih jednu od najznačajnijih uloga imaju mediji. Mediji prenose poruke, ali su i transferi kulture, svjetonazora, politike; mediji su puno više od sredstva, oni stvaraju kulturu, a kultura (posebice ona tehnička) stvara medije koji izgrađuju nove i drukčije svjetove (globalni mediji izgradili su i globalnu kulturu) (Granić, 2006: 268). Danas su internet i televizija mediji s najjačim utjecajem na ljude u svim spomenutim segmentima pa i u jeziku. Jezik je živo tijelo podložno promjenama, i tako je bilo uvijek kroz prošlost. Hrvatski jezik bio je pod utjecajem mađarskog, njemačkog, talijanskog, francuskog i drugih jezika. Danas je utjecaj engleskog jezika golem ne samo na hrvatski, nego na sve europske jezike. Promjene se događaju prebrzo, čini se bez ikakvog nadzora. Ionako moćan utjecaj engleskog jezika, pojačavaju nove komunikacijske tehnologije. Kako danas živimo brzo, tako i komuniciramo brzo. Iz želje za što većom konkurentnošću na globalnom tržištu gdje je brzina plasiranja informacija ključan čimbenik, u poslovnom svijetu i u medijima praksa je da se novi termini ne prevode, već se neprilagođeni pojavljuju u javnosti.

Mediji, posebice televizija, koja bi trebala biti čuvarica hrvatskoga jezika kao da je ustuknula pred globalizacijskim promjenama. Kada je termin jednom pušten u uporabu neprilagođen normi jezika u kojem se koristi, javnost ga polako počinje percipirati kao svoj i bilo koji naknadni pokušaj mijenjanja postaje uzaludan.

Rudolf Filipović (1990: 16) anglizam definira kao svaku riječ preuzetu iz engleskog jezika, a označava predmet, ideju ili pojam kao sastavne dijelove engleske civilizacije. Prema toj definiciji, anglizmima se smatraju sve posuđenice kojima je engleski izvorni jezik, posuđenice koje su preuzete iz engleskog te one koje označavaju pojmove i predmete engleskog podrijetla, kao i one pojmove i predmete koji su sastavni dio života i materijalne kulture Engleske i Amerike (Filipović, 1990: 17).

U novije vrijeme sve su češća pojava u hrvatskom jeziku i pseudoanglizmi. Prema Filipovićevoj definiciji, pseudoanglizmi, sekundarni ili prividni anglizmi riječi su unutar hrvatskog jezika tvorene od engleskih elemenata ili od engleskih riječi skraćenih u novi lik (Filipović, 1990). "Pritom je važno naglasiti da te riječi nisu preuzete iz engleskog jezika jer ne postoje kao model u stranom jeziku, nego se posve slobodno oblikuju u nekom drugom jeziku" (Muhvić-Dimanovski, 2005: 47).

Riječi posuđene iz engleskog jezika trebale bi proći sve stupnjeve prilagodbe posuđenica: grafijsku i pravopisnu, fonološku, morfološku i značenjsku. Pri grafijskoj i pravopisnoj normi riječi preuzete iz engleskog jezika potrebno je transkribirati jer Englezi u svom latiničnom pismu imaju grafeme koji u hrvatskoj latinici ne postoje. Fonološkom se prilagodbom posuđenice iz engleskog mijenjaju prema sustavu fonološkog sustava hrvatskog jezika, ali i prema pravilima o raspodjeli naglasaka u hrvatskom jeziku. Pri morfološkoj prilagodbi anglizama treba imati na umu da je engleski izgubio fleksije, dok ih je hrvatski sačuvao; engleski jezik promijenio je i sustav roda – iz gramatičkog u prirodni, a hrvatski je zadržao gramatički, što je važno pri određivanju roda posuđenice u hrvatskom jeziku. Kod značenjske prilagodbe posuđenica u jeziku primaocu može dobiti jednako, šire ili uže značenje od onoga u jeziku davaocu (Filipović, 1986).

Problem odnosa hrvatske norme prema anglizmima može se svesti u četiri točke (Mihaljević, Hudaček, 1998: 340). 1. ako je to moguće, anglizme treba zamijeniti odgovarajućim hrvatskim riječima ili kad to nije moguće internacionalizmima latinskoga podrijetla; 2. ako se anglizam ne može zamijeniti domaćom riječju ni internacionalizmom latinskoga ili grčkoga podrijetla te ako se uklapa u hrvatski jezični sustav, piše se fonetizirano prema engleskom izgovoru, npr. *diler*, *roker*; 3. od tih anglizama tvore se izvedenice prema hrvatskim tvorbenim pravilima (*dilerov*, *rokerica*); 4. u nekim slučajevima izvorno pisanu englesku riječ možemo pronaći u hrvatskom tekstu, ali tada treba biti pisana kurzivom.

Jednu od najznačajnijih uloga unutar procesa (ne)prilagodbe anglizama, kako je već rečeno, imaju mediji. Utjecaj televizije, bez obzira na današnji golemi utjecaj interneta, nije zanemariv. Dapače, televizija bi trebala biti govorni uzor.

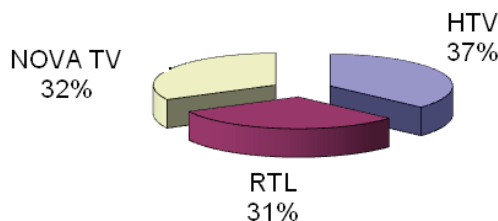
Ovaj rad daje uvid u problematiku prodora anglizama u govor programa triju hrvatskih televizija i daje prijedloge zamjena anglizama hrvatskim istoznačnicama.

Tri su hrvatske televizije čiji se program može pratiti na cijelom teritoriju RH: dvije komercijalne RTL i NOVA TV te državna javna - HTV od koje se očekuje posebna briga za hrvatski jezik. Budući da se javna televizija definira kao televizija za svakog građanina zemlje u kojoj djeluje, budući da ona informira, zabavlja, ali i obrazuje, osnovna je pretpostavka da doista i njeguje hrvatski jezik kao službeni jezik naše zemlje, što piše i u Ustavu Republike Hrvatske, u članku 12 (Banković-Mandić, Runjić-Stoilova, 2006).

2. Metodologija

Cilj je rada utvrditi koja od tri hrvatske televizijske kuće: Hrvatska televizija, Nova TV ili RTL prednjači po zastupljenosti anglicizama te u kojoj su mjeri oni prilagođeni hrvatskom jeziku. Pretpostavlja se da je unatoč svemu HTV još uvijek najvjerniji čuvar standardnoga hrvatskog jezika. Snimljeno je oko 13 sati informativnog i zabavnog programa navedenih televizija zbog različitosti jezičnog izraza. Vodilo se računa da svaka od tri televizije bude podjednako zastupljena. Analizirane su emisije Dnevnik, TV kalendar, Euromagazin, Rizzi-bizzi (HTV-a), Dnevnik, Scena, In magazin (NOVE TV) te Vijesti, Ekkluziv, Exploziv (RTL-a).

Slika 1. Odnos snimljenog materijala po televizijskim kućama

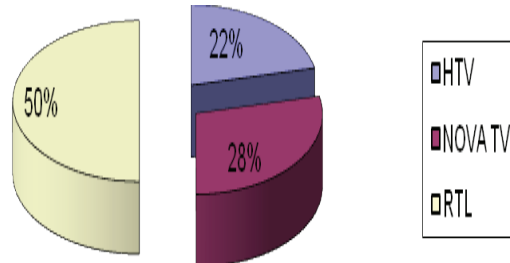
Dio materijala snimljen je na VHS uređaj, a dio je preuzet sa službenih stranica televizijskih kuća: <http://www.hrt.hr/>, <http://novatv.hr/net/> i <http://www.rtl.hr/>, sve u razdoblju od prosinca 2008. do rujna 2009. godine.

Snimljeni je materijal pregledan i zabilježeni su anglicizmi, koji mogu biti zamijenjeni prikladnijim hrvatskim riječima. Etimologija riječi provjerena je u Rječniku stranih riječi (Anić, Goldstein, 2007), u Velikom rječniku hrvatskog jezika (Anić, 2004), u Hrvatsko-engleskom i Englesko-hrvatskom rječniku (Bujas, 2008) te u Coullins Cobuild Advanced Learner`s Dictionary (2003). Pogreške su podijeljene i prema ulozi govornika na televiziji: novinara i voditelja. Novinari su autori priloga, a voditelji čitaju ili interpretiraju tuđe najave, a ponekad mogu biti i njihovi autori. U istraživanje su uvršteni i telopi i prijevodi. Dobiveni podatci statistički su obrađeni kako bi se u konačnici utvrdilo koja od tri televizijske kuće ima naprestičniji govor, odnosno govor koji njeguje najviše jezične i ortoepske norme i samim time predstavlja uzor svim drugima (Banković-Mandić, Runjić-Stoilova, 2006).

3. Rezultati i rasprava

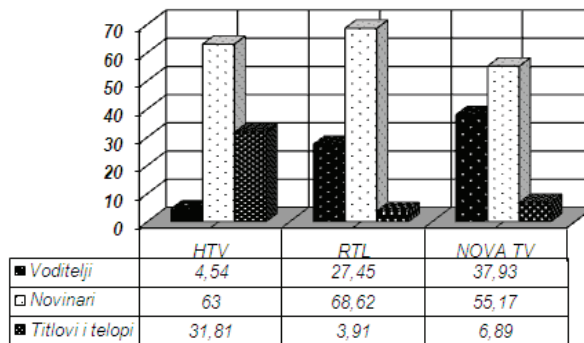
Rezultati istraživanja pokazali su da je pretpostavka o jeziku javne televizije kao najprestižnijem bila ispravna. U programu HTV-a zabilježeno je 21,56% neprilagođenih anglizama, što je daleko manje nego u programu RTL-a koji je s 50% na prvom mjestu. U programu NOVE TV zabilježeno je 28,43% anglizama.

Slika 2. Postotak neprilagođenih anglizama po televizijskim kućama

Slika 3 prikazuje odnos pogrešaka kod novinara, spikera i voditelja na sve tri televizije. Vidljivo je da na svim televizijama više griješe novinari od voditelja, da voditelji HTV-a najviše čuvaju jezik od anglizama te, što je najčudnije, u telopima i titlovima na HTV-u najviše je anglizama.

Slika 3. Zastupljenost anglizama u postotcima

Iz minutaže snimljenog programa pojedinih televizija može se zaključiti da se u programu HTV-a griješi u prosjeku svakih 12,9 minuta, u programu NOVE TV svakih 8 minuta, a na RTL-u čak svakih 4,57 minuta. To još jednom potvrđuje pretpostavku o HTV-u kao najprestižnijoj TV kući u Hrvatskoj.

3.1. Primjeri zabilježenih anglizama i prijedlozi primjerenijih hrvatskih istoznačnica

- *Enciklopedija Britannica se danas sastoji od 32 volumena.*
- Iako je riječ *volumen* izvorno preuzeta iz latinskog jezika gdje ima značenje zavoja ili svitka, osjetan je utjecaj engleskoga jezika u kojem su česti imamo izrazi poput *volume*

of poetry, volume of books u značenju zbirke poezije ili sveska knjiga. Rečenica ni po čemu ne bi izgubila na svome značenju da je upotrijebljena hrvatska riječ *svezak*.

- *Doznajte kakve izazove očekuje mejkover tim.*
- Ovdje je riječ o izvornom anglizmu, a označava skupinu stručnjaka koji se brinu za potpunu preobrazbu ili djelomično poboljšanje fizičkog izgleda neke osobe. Teško je ponuditi prikladnije hrvatsko rješenje, a da ono nije opisnog oblika. Možda bi se analogijom prema nazivima televizijskih serija *mejkover tim* mogao preimenovati u *ekipa za preobrazbu*.
- *Splitski celebrityji se osjećaju zakinuti eventima.*
- U ovom slučaju riječ je o čak dva izraza iz engleskog jezika koja se učestalo pojavljuju u medijima pa se može steći lažni dojam kako u hrvatskom jeziku ne postoje prikladne zamjene. Značenje se ne bi izgubilo da je umjesto riječi *celebrityji* upotrebjeno *slavne* ili *poznate osobe*, a umjesto *eventima* - važnim *događanjima*.
- **Rizzi-bizzi** - naziv zabavne emisije HTV-a.
- Ovdje je više nego očit utjecaj engleske grafije. Radi se o potpuno neopravdanom izvrtanju egzotizma¹ koji vuče korijen iz talijanskoga (*rizi-bizi* ili *riži-biži*).
- **Editorial** - naziv rubrike u emisiji Rizzi-bizzi HTV-a koja prati modne revije, teme o modi te donosi razgovore sa stilistima, dizajnerima, šminkerima i manekenima.
- U Anićevom i Goldsteinovom Rječniku stranih riječi (2007) moguće je pronaći riječ *editor* u značenju izdavač, nakladnik, ali ne i *editorial/editorijal*. U Bujasovom Englesko-hrvatskom rječniku (2004) uz riječ *editorial* stoji značenje uvodni članak. Na jednoj od brojnih internetskih stranica posvećenih modi navodi se i objašnjenje značenja ove riječi za laike: za one neupućene editorijal je knjižica (u pravilu s više od deset stranica) s fotografijama modela ili odjevnih predmeta određenog dizajnera ili modne kuće (<http://www.modamo.info>). Istu riječ moguće je zamijeniti prilagođenijim izrazom *modni katalog*.
- *Na listi čekanja ovog make up artista mnoga su poznata lica.*
- U ovom slučaju važno je napomenuti da se u istom prilogu pojavila i riječ *vizažist* koju, kao ni izraz *make up artist*, nije moguće naći u Anićevom i Goldsteinovom Rječniku stranih riječi (2007), ali je u svakom slučaju češća tj. ukorjenjenija u hrvatskom jeziku. Međutim, ne postoji opravdanje za davanje prednosti ni jednom od upotrijebljenih izraza kada je u Rječnik hrvatskoga jezika (Anić, 2004) ušla riječ *šminker* ili *šminkerica*.
- **Exploziv** - naziv emisije RTL-a.
- U ovom slučaju riječ je o djelomičnoj prilagodbi engleskog izraza *explosive*. Grafem x, koji u hrvatskom grafemskom sustavu ne postoji, zadržan je, s je prešlo u z, a dočetno e se izgubilo. Opravdanje za ovaj oblik ne postoji, budući da u Anićevom rječniku hrvatskog jezika (2004) postoji potpuno prilagođena riječ *eksploziv*.
- **Exkluziv** - naziv emisije RTL-a.

¹ Egzotizmi su vrste posuđenica kojima se označavaju različite posebnosti pojedinih naroda (Calogjera, 1997: 62). Takve posebnosti mogu biti različita nacionalna jela, pića, plesovi i slično.

- Pogreška je ista kao u prethodnom primjeru, a riječ je i o istoj televizijskoj kući.
- Pogledajte **ekskluzivne** snimke šanera u krađi.
- Ovdje je riječ o jakom utjecaju engleskog jezika i kulture pa se sve vrednuje kao ekskluzivno, dok riječi kao *jedinstveno, posebno, izuzetno, isključivo, izbirljivo*, ovisno o kontekstu, gube na snazi.
- Šaniranje je opasan, ali unosan **biznis**.
- Iako je ova riječ već široko prihvaćena, mnogo je prikladnija i jednostavnija riječ *posao*.
- Jel` **solirate** večeras ili će vam se netko pridružiti?
- U filmovima i zabavnim emisijama na engleskom jeziku često se čuju izrazi poput *be solo* ili *go solo* pa je za pretpostaviti da je to preneseno u ovu rečenicu. Primjereniji izraz bio bi: jeste li *sami* večeras ili će vam se netko pridružiti?
- S **partyja** nitko nije želio rano otići.
- Zamjena za ovaj anglizam bila bi zabava.
- U oporavak gospodarstva japanska je vlada **ubrizgala** čak 260 milijardi svojeg kapitala.
- Ovdje je riječ o engleskoj frazi *to inject kapital*. Rečenica bi u duhu hrvatskoga jezika bolje zvučala: japanska je vlada *uložila* čak 260 milijardi u oporavak gospodarstva.
- *Vlak je usporio na 24 km/h, zbog retardanta na tračnicama otklizao brzinom 120 km/h...*
- Ovu riječ ne postoji ni u Anićevevim rječnicima (2004, 2007), ni u englesko-engleskom rječniku (Collins Cobuild Advanced Learner`s Dictionary, 2003) u svojstvu imenice, već samo u svojstvu pridjeva. Tako *retardant* znači onaj koji usporava. U ovom primjeru trebalo se savjetovati sa strukom i pitati što je to: *mast, namaz, prašina* i tako reći u prilogu.
- Ovo su **egzaktni** podaci koji ne utječu na istražu.
- Sve češće čujemo egzaktno i precizno, jer je u engleskom jeziku sve *exact* i *precise*. No, podatci mogu biti *točni, pouzdani, provjereni* i sl.
- *2/3 novca dobit ćemo uklanjanjem nepotrebno skupih troškova.*
- Ovdje je bila riječ o simultanom prevođenju pri čemu je prevoditeljica doslovce prevela riječi američkog predsjednika Obame, a prihvatljiviji izraz bio bi: *2/3 novca dobit ćemo smanjenjem nepotrebnih/visokih troškova.*
- Prosvjednici su **blokiral** promet.
- Riječ *blokirati* može biti zamijenjena izrazima *zaustaviti* ili *zapriječiti* pa bi tako rečenica glasila: *prosvjednici su zaustavili ili zapriječili promet.*
- *Zakon bi u proceduru* trebao na jesen.
- Ovaj primjer dolazi od engleskog frazema *to go into procedure* u značenju biti stavljen na razmatranje. Zakon će biti stavljen na razmatranje, odnosno *razmotrit* će se u jesen.
- *Europske i američke banke počele su ponovno ostvarivati respektabilne zarade.* Europske i američke banke počele su ponovno ostvarivati *zavidne, velike* zarade.

- ...**trejderi** plaćaju porez u Francuskoj i time vraćaju državi dio svojih bonusa.
- U Aniću (2007) nalazi se samo izraz *trade*. Klasificira kao žargonizam i ima značenje trgovine, dok u Englesko-hrvatskom rječniku (Bujas, 2008) *trader* znači *trgovac*.
- *Vrtići su idealan primjer Kerumova načina rada, netransparentne izravne pogodbe.*
- Izrazi transparentno i netransparentno redovito se rabe u jeziku naših političara i poslovnjaka pa su tako postali svakodnevna i uobičajena pojava i u jeziku novinara. Izvor treba tražiti u jeziku koji se koristi u službenim dokumentima EU-a gdje je sve *transparent*. Značenje bi bilo *jasno, očito, prozirno, čisto*, i suprotno *nejasno, sumnjivo, mutno*.
- *Kreditne kartice*
- U ovom slučaju riječ je o novinarkinoj nedosljednosti. U istom prilogu upotrijebila je izraz kreditna kartica, koja korijen vuče iz eng. *credit card* te platna kartica, više u duhu hrvatskoga jezika.
- *Stroge kazne koje mogu rezultirati oduzimanjem broda uvelike su smanjili crni charter na Jadranu.*
- Ovdje je riječ o zanimljivom pseudoanglizmu, jer značenje riječi *charter* u engleskom jeziku i značenje koje je pokriveno u navedenom primjeru nije isto. Naime, *charter* u engl. jeziku znači povelja ili izvanredan let. Značenje je prošireno na izvanredne vožnje svim prijevoznim sredstvima.
- ... *tako mu se sviđaju samo oni novinari koji o njemu afirmativno pišu, a oni koji provjeravaju posluje li grad po zakonu, nepoželjni su ...*
- U engleskom jeziku postoji izraz *affirmative writing*, a označava pozitivno pisanje, pisanje s odobravanjem prema kome ili čemu. Dakle, izraz je moguće zamijeniti s *pozitivno*.
- **Turisti znaju izazivati ekscese.**
- Ne postoji prikladna riječ kojom je moguće zamijeniti izraz *turist* jer je ona u tome obliku već ukorijenjena u hrvatskom jeziku i više se ne doživljava kao strana. Ipak, vrijedno je spomena da se u etimologiji ove riječi navode njemački, engleski i francuski. Općeprihvaćeno je za osobu koja putuje za svoje zadovoljstvo, radi odmora ili razonode nazivati turistom.
- Što se tiče ekscesa, prikladnije je upotrijebiti *ispad* ili *nered*.
- **Glamur, večernje toalete, poznati filmaši, sve je to normalno u Cannesu, Veneciji ili Hollywoodu, ali sinoć je tako bilo i u Sarajevu.**
- Riječ *glamur* označava sjaj, rakoš, blještavost u izgledu (obično u svijetu filma i spektakla) eng. *glamour*. Za anglizam *film* je u doba izraženog jezičnog purizma bilo pokušaja da ga se zamijeni riječju *slikopis*, ali prijedlog nije zaživio. Izrazu *filmaši* korijen je isti i označava osobe iz svijeta filma.
- Za tu su **privilegiju** spremni prijeći na tisuće kilometara i izdvojiti isto toliko eura.
- Za tu su **povlasticu** spremni prijeći na tisuće kilometara i izdvojiti isto toliko eura.
- *Prvi čovjek zdravstva, konfuziju koju je ministarstvo potaklo, nije želio objasniti.*

- Prvi čovjek zdravstva, *pomutnju* koju je ministarstvo potaklo, nije objasniti.
- *Tijekom deset dana ovdje će nastupiti brojni performer.*
- Riječ je o žargonizmu koji označava osobu koja reproducira i tumači dramsko djelo ili osobu koja glumi. U engleskom jeziku *performer* znači *izvođač*, što je prikladan hrvatski izraz.
- *Iza nas su rekordni vikendi.*
- Isto kao za riječ *turist*, ni za *vikend* u hrvatskom nema prikladnu zamjenu, jer se ona u ovom obliku već duže javlja u hrvatskom jeziku i ne doživljava se kao strana. Za korijen riječi *rekord* koja označava najveću statističku količinu svojoj vrsti, ono što se mjeri kao najveće, najbrojnije, Anić (2004) navodi eng. *record*, njem. *Rekord* i tal. *ricordo*, dok izvedeni pridjev *rekordan* ima značenje onoga koji se odnosi na *rekord*.
- *Mamić u elementu.*
- Utjecaj engleskog frazema *to be in (or out) of one`s element* u gore navedenom značenju: *biti u elementu* ili pak *biti dobro raspoložen, biti u svom najboljem izdanju*, ovisno o kontekstu.
- *Vladina odluka o smanjenju plaća menadžerima državnih tvrtki.*
- Korijen riječi je u eng. *manager*, a označava stručnog voditelja i organizatora koji svojom kreativnošću i idejama upravlja poduzećem, nekom organizacijom, sportskim klubom i sl. U Englesko-hrvatskom rječniku (Bujas, 2008) nalaze se i izrazi *upravitelj, voditelj, direktor, ravnatelj, šef, poslovođa*.
- *Ljudi su bili u potpunom šoku.*
- Ovaj primjer moguće je povezati s engleskim izrazom *complete shock*, pri čemu eng. *shock* označava stanje velikog, naglog straha, naglo uzbuđenje. Izraz je moguće izmijeniti u *bili su u potpunom šoku* ili pak u *bili su izbezumljeni*.
- *Poticanje energetske efikasnosti u Hrvatskoj.*
- *Poticanje energetske učinkovitosti u Hrvatskoj.*
- *Bez obzira što je zbog transfera kasnio na rovinjske pripreme.*
- U Aniću (2007) transfer podrazumijeva prelazak športaša iz jednog kluba u drugi u profesionalnom športu, dakle *zbog prijelaza*.
- ***Disciplinska komisija UEFA-e zaključila je...***
- *Stegovna komisija UEFA-e zaključila je...*
- ***Simulirao jedanaesterac.***
- Ovaj termin često susrećemo u jeziku sportskih novinara, a označava glumom iznuđeni jedanaesterac. Dakle, *odglumio je jedanaesterac*.
- ***Dolazak Bilić Boysa, samouvjerenih Bilić Boysa.***
- U sveopćoj anglomaniji predstavnici nacionalne nogometne vrste od milja su među novinarima prozvani *Bilić Boysima*, a zahvaljujući golemom utjecaju medija naziv je postao općeprihvaćen. Iako ovdje nije naglasak na pravopisnoj normi, u ovom je primjeru prenesen i način pisanja iz engleskog jezika. Zašto nisu mogli biti *Bilićevi dečki* ili *momci*.

- Na **neformalnom** sastanku ministara vanjskih poslova.
- Na *neslužbenom* sastanku ministara vanjskih poslova.
- *Bolnice očekuju da će do tada biti instalirana sva oprema.*
- Korijen riječi je u latinskom i njemačkom jeziku. Razvojem raznih tehnoloških dostignuća, glagol instalirati koji u eng. glasi *to install*, masovno se i proširio upravo zahvaljujući engleskom jeziku. U ovoj rečenici najprikladniji izraz bio bi *postavljena*, dok se glagol instalirati može zamijeniti i glagolom *ugraditi*.
- Čari mistike pokazuje i puni mjesec koji je **partijao** s njima.
- Čari mistike pokazuje i puni mjesec koji se *zabavljao* s njima.
- *Trostruki prvak europa nalazi se pred kolapsom.*
- Trostruki prvak Europe nalazi se pred *krahom/ slomom/ propašću.*
- *Možda je bilo Pahorovog osobnog animoziteta prema Sanaderu.*
- *Možda je bilo Pahorove osobne netrpeljivosti prema Sanaderu.*
- ... *pregovarački tim...*
- Anglizam *tim* (eng. *team*) podrazumijeva skupinu stručnjaka i specijalista okupljenih na kakvu projektu ili zadatku, radnu skupinu, dok u općejezičnom smislu označava ekipu. U tom smislu ovaj bi izraz mogao biti zamijenjen riječju skupina, dakle *pregovaračka skupina*.
- **Lideri** *podmladaka političkih stranaka.*
- Od eng. *leader*, što znači lider; prvak političke stranke, ideološke ili kakve druge skupine, vođa. U tom smislu riječ *lider* ovdje bi mogla biti zamijenjena s riječi *vođa*.
- *Kada ne dobijete uvijek precizan odgovor s pravom se građani pitaju.*
- *Kada ne dobijete uvijek točan/ iscrpan/ jasan/detaljan odgovor s pravom se građani pitaju.*
- *Postigli smo tri gola iz power-playa.*
- U ovom slučaju riječ je o sportskom terminu iz hokeja, koji još nema prikladnog izraza na hrvatskom jeziku. No, nitko se nije niti potrudio gledateljima objasniti njegovo značenje. Moguće je doznati da se radi o situaciji kada momčad igra s igračem više jer je igrač protivničke momčadi kažnjen isključenjem na određeno vrijeme. Dok traje vrijeme isključenja, traje i *power-play* i pritom protivnička momčad nema pravo zamijeniti svoga igrača (<http://rekreacija.hr/hokej-na-ledu>). U slobodnom prijevodu to bi bila *igra s igračem više*.
- **Totalni debakl**
- Ovdje je bila riječ o prosvjedima na nacionalnoj razini, pa bi prikladan izraz bio *potpuni neuspjeh*. Dok struktura izraza upućuje na engleski jezik, važno je napomenuti da korijen riječi seže u francuski *debacle*. U hrvatskom označava potpuni slom, propast, bankrot u ekonomskom pogledu, dok metonimijsko značenje predstavlja težak poraz ili veliki neuspjeh kao što je to slučaj u ovom primjeru.
- *Zastupnicima manji limit na mobitelima.*
- Korijen riječi seže u latinski jezik, a kasnije je posuđivan redom iz njemačkog,

francuskog i engleskog. Limit označava veličinu ili vrijednost koja se ne smije preoračiti, a u ovom slučaju bi najprikladnija riječ bila *ograničenje*.

- ... *zviždačica koja je upozorila na **malverzacije** u INI ...*
- Korijen riječi je u latinskom i francuskom jeziku. Pretpostavlja se da se u hrvatskom jeziku ukorijenila posredstvom filmske industrije i medija gdje se učestalo spominje. *Malverzacija* označava pronevjeru ili zloupotrebu službenog položaja.
- *I ništa tu ne bi bilo **senzacionalno**...*
- Iako je korijen riječi u latinskom i njemačkom jeziku, kao i u mnogim drugim primjerima i ova je riječ postala općeprihvaćena zahvaljujući utjecaju medija. Označava događaj koji izaziva veliko zanimanje ili zaprepaštenje javnosti.
- ... *dobro osmišljen **markentinški trik** ...*
- Od eng. *trick*, a označava spretan postupak kojim se postiže obmana, vješto izvedena prevara, majstorija ili općenito prevarantski štos ili smicalica.
- ... *jedni biraju **konvencionalne** metode, a drugi biraju nešto radikalnije...*
- ... *jedni biraju ustaljene/ uobičajene metode, a drugi biraju nešto radikalnije...*
- *glede **brendiranja**, još nemamo osmišljen **brend**.*
- Pojmove *brend* i *brendiranje* ne pronalazimo u Aniću (2007), ali u engleskom *brand* označava ime, vrstu robe, marke, zaštitni znak, dok je *brendiranje* očigledno pseudoanglizam.

4. Zaključak

Rezultati istraživanja pokazuju da anglizmi ulaze u hrvatski jezik neprilagođeni u programima svih triju hrvatskih televizija. Ustanovljeno je da se radi o različitom stupnju prilagodbe anglizama u programima triju televizija. Rezultati potvrđuju pretpostavku da HTV kao javna televizija najviše drži do očuvanja standardnog hrvatskoga govora, a RTL najmanje. No, ukupni rezultati su obeshrabrujući. I rezultat neprilagodbe anglizama u programu HTV-a u 21,56% slučajeva nije ohrabrujući, posebice ako mu se pridruži podatak neprilagodbe istih u telopima i prijevodima od čak 31,81%. Pokazuje to polagano posrtanje javne televizije, koja je po definiciji dužna njegovati hrvatsku riječ, pred nametnutim trendovima. I HTV, čini se, kreće u globalnu bitku za tržištem na način da sve više podilazi brzini i količini plasiranih informacija na uštrb kvalitete jezičnoga sadržaja. Svijet postaje globalno selo, a osjećaj nacionalnog ponosa i jezični identitet kao da polako nestaju. I dok se u Slovačkoj donose zakoni o novčanom kažnjavanju onih koji u službenoj komunikaciji i javnoj uporabi ne daju prednost slovačkom jeziku i slovačkim istoznačnicama pred anglizmima, u nas su posljednji takvi pokušaji bili 1998. godine. Tada je u Hrvatski sabor odaslan prijedlog *Zakona o zaštiti hrvatskoga jezika* i osnivanju državnoga tijela koje bi bdjelo nad njegovom čistoćom, ali je odbačen kao produkt purističkih težnji. Ranko Matasović je ustanovio da se niti jedno povijesno razdoblje po opsegu i brzini izumiranja jezika ne može usporediti s današnjicom (Opačić, 2007). Hrvatski jezik je u opasnosti i treba činiti sve za promicanje izvorne hrvatske riječi.

5. Literatura:

- Banković-Mandić, Ivančica; Runjić-Stoilova, Anita** (2006). *Govor hrvatske javne televizije kao prestižan*. U: Granić, Jagoda (ur.). *Jezik i mediji – jedan jezik: više svjetova*. Zagreb-Split: HDPL.63-71.
- Calogjera, Emica** (1997). *Hrvatski za pripremu matura i razredbenih ispita na fakultetima*. Zagreb: HINUS.
- Crystal, David** (1997). *English as a global language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Filipović, Rudolf** (1990). *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: porijeklo-razvoj-značenje*. Zagreb: ŠK.
- Filipović, Rudolf** (1971). *Kontakti jezika u teoriji i praksi (Prinosi metodici nastave živih stranih jezika)*. Zagreb: ŠK.
- Filipović, Rudolf** (1986). *Teorija jezika u kontaktu: uvod u lingvistiku jezičnih dodira*. Zagreb: JAZU-Školska knjiga.
- Granić, Jagoda** (2006). *Novi „razrađeni“ mediji „ograničeni“ kodovi*. U: Granić, Jagoda (ur.). *Jezik i mediji – jedan jezik: više svjetova*. Zagreb-Split: HDPL, 267-275.
- Hagege, Claude** (2005). *Zaustaviti izumiranje jezika*. Zagreb: Disput.
- Mihaljević, Milica; Hudaček, Lana** (1998). *Anglizmi u hrvatskom jeziku – normativni problemi i leksikografska obradba*. U: Badurina, Lada; Pritchard, Boris; Stolac, Diana (ur.). *Jezična norma i varijeteti*. Zagreb-Rijeka: HDPL, 335-341.
- Muhvić-Dimanovski, Vesna** (2005). *Neologizmi – problemi teorije i primjene*. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za lingvistiku.
- Memišević, Tania; Pelidija, Jasmina** (2007). *Engleske posuđenice u dnevnim novinama i časopisima u BiH*. U: Granić, Jagoda (ur.). *Jezik i mediji – jedan jezik: više svjetova*. Zagreb-Split: HDPL. (553-561)
- Opačić, Nives** (2007). *Ususret pidžinizaciji hrvatskoga jezika*. U: Granić, Jagoda (ur.). *Jezik i identiteti*. Zagreb-Split: HDPL, 411-418.
- Opačić, Nives** (2006). *Hrvatski u zagradama-globalizacijske jezične stranputice*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naknada.
- Opačić, Nives** (2007). *Hrvatski jezični putokazi- od razdražanosti preko straha do ravnodušnosti*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naknada.
- Rječnici:**
- Anić, Vladimir; Goldstien, Ivo** (2007). *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi liber.
- Anić, Vladimir** (2004). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber.
- Bujas, Željko** (2008). *Veliki englesko-hrvatski rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Bujas, Željko** (2008). *Veliki hrvatsko-engleski rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Collins Cobuild Advanced Learner`s Dictionary* (2003). Glasgow: Harper Collins Publishers

Internetski izvori:

- <http://www.hrt.hr/> (14.08.2009. - 05.09.2009)
- <http://novatv.hr/net/> (16.08.2009. – 14.09.2009.)
- <http://www.rtl.hr/> (15.08.2009- 12.09.2009.)
- http://wmd.hr/zakoni-narodne-novine/detaljnije/zakon_o_elektronicnim_medijima/ (18.09.2009.)

- http://en.wikipedia.org/wiki/English_language (18.09.2009.)
- http://www.modamo.info/index.php?option=com_content&task=view&id=140&Itemid=31 (22.09.2009.)
- <http://rekreacija.hr/hokej-na-ledu> (22.09.2009.)

Adoption of Anglicisms in speech on Croatian TV networks

Summary

The aim of this paper is to find out to which extent anglicisms are adopted into Croatian language. Also, the paper is trying to answer the question if the HTV (Croatian television) as a national public television cares the most about preserving the language standard. When we talk about preserving the language standard, we mean avoiding the anglicisms or their phonological, morphological, semantic and syntactic adaptation to the rules of Croatian language. For this purpose, programmes of two commercial televisions (RTL television and NOVA television) and public television (HTV) has been analyzed. The results show that the anglicisms are most frequently adopted in the HTV programme, and most rarely adopted in the RTL television programme.

Key words: *anglicism, Croatian standard language, Croatian networks*